

Briuselis, 2019 06 05
COM(2019) 540 final

KOMISIJOS KOMUNIKATAS

Atnaujinta Graikijos griežtesnės priežiūros ataskaita. 2019 m. birželio mėn.

{SWD(2019) 540 final}

PAGRINDINIAI FAKTAI

Graikijos ekonominiai pokyčiai ir politika stebimi per Europos ekonominės politikos koordinavimo semestrą, taikant griežtesnę priežiūrą pagal Reglamentą (ES) Nr. 472/2013¹. Sprendime pradėti griežtesnę priežiūrą Graikijoje² pripažįstama, kad vidutiniu laikotarpiu Graikijai reikia ir toliau priimti priemones ekonominių ir finansinių sunkumų šaltiniams arba potencialiems šaltiniams šalinti, kartu įgyvendinant struktūrines reformas, kuriomis remiamas patikimas ir tvarus ekonomikos augimas.

Griežtesnė priežiūra – tai išsami ekonominių pokyčių ir politikos, kurios reikia tvariam ekonomikos atsigavimui užtikrinti, vykdymo stebėjimo sistema. Pagal ją numatytas reguliarius naujausių ekonominių ir finansinių pokyčių Graikijoje vertinimas, taip pat valstybės finansavimo sąlygų stebėseną ir skolos tvarumo analizės atnaujinimas. Griežtesnė priežiūra taip pat yra pagrindas, kuriuo remiantis vertinamas 2018 m. birželio 22 d. Graikijos bendras įsipareigojimas Euro grupei tęsti ir užbaigti pagal Europos stabilumo mechanizmo (ESM) programą priimtas reformas ir užtikrinti, kad būtų išlaikyti pagal finansinės pagalbos programas priimtų svarbių reformų tikslai. Graikija šiuos įsipareigojimus pakartojo 2019 m. balandžio 5 d. Euro grupės pareiškimu³. Atsižvelgiant į tai, griežtesnė priežiūra suteikia pagrindą stebėti, kaip įgyvendinami konkretūs įsipareigojimai iki sutartų terminų (t. y. iki 2022 m. vidurio) užbaigti pagrindines pagal programą pradėtas struktūrines reformas šešiose pagrindinėse srityse, konkrečiai: i) fiskalinės, įskaitant struktūrinę, politikos, ii) socialinės gerovės, iii) finansinio stabilumo, iv) darbo ir produktų rinkų, v) privatizavimo ir vi) viešojo administravimo modernizavimo⁴. Penkiolikos konkrečių įsipareigojimų terminas yra 2019 m. vidurys ir jų įgyvendinimo pažanga vertinama šioje ataskaitoje.

Tai yra trečioji Graikijai skirta griežtesnės priežiūros ataskaita. Ji teikiama kartu su Graikijos stabilumo programos vertinimu ir Komisijos per Europos semestrą teikiama rekomendacija dėl Graikijai skirtų rekomendacijų. Ši ataskaita grindžiama 2019 m. gegužės 6 ir 8 d. Atėnuose Komisijos kartu su ECB surengto išvykstantojo patikrinimo⁵ metu padarytomis išvadomis. TVF dalyvavo vykdydamas 2019 m. priežiūros ciklą pagal IV straipsnį, o ESM dalyvavo ir pagal išankstinio perspėjimo sistemą, ir pagal 2018 m. balandžio 27 d. susitarimo memorandumą dėl Europos Komisijos ir ESM darbo santykių.

2018 m. birželio 22 d. Euro grupė susitarė, kad į Graikijai skirtą skolos mažinimo priemonių dokumentų rinkinį turėtų būti įtrauktos paskatos, kuriomis būtų užtikrinama, kad reformos priemonės, dėl kurių susitarta programoje, būtų įgyvendinamos tvirtai ir nuolat. Šiuo tikslu Graikija galės pasinaudoti kai kurioms sutartoms skolos priemonėmis, jeigu laikysis savo įsipareigojimų tęsti ir baigti reformas ir jeigu taikant griežtesnę priežiūrą parengtos ataskaitos bus teigiamos. Priemonės bus teikiamos dalimis kas pusmetį iki 2022 m. vidurio. Po 2019 m. balandžio 5 d. Euro grupės posėdžio leista panaudoti pirmąją sąlygišką skolos priemonių dalį, atsižvelgiant į 2019 m. balandžio 3 d. Komisijos priimtoje atnaujintoje griežtesnės priežiūros ataskaitoje pateiktą Graikijos įsipareigojimų įgyvendinimo 2018 m. pabaigoje vertinimą⁶.

EKONOMINĖS PERSPEKTYVOS

Tikimasi, kad 2019 m. Graikijos ekonomikos atsigavimas tęsis 2018 m. pasiekęs 1,9 % metinio augimo normą, realiojo BVP augimas, kaip prognozuojama, tiek 2019, tiek 2020 m. turėtų siekti 2,2 % ir tai daugiausia

¹ 2013 m. gegužės 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 472/2013 dėl euro zonos valstybių narių, kurios turi didelių finansinio stabilumo sunkumų arba kurioms tokie sunkumai gresia, ekonominės ir biudžeto priežiūros griežtinimo (OL L 140, 2013 5 27, p. 1).

² 2018 m. liepos 11 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2018/1192 pradėti griežtesnę priežiūrą Graikijoje (OL L 211, 2018 8 22, p. 1) ir 2019 m. vasario 20 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2019/338 dėl griežtesnės priežiūros Graikijoje taikymo pratęsimo.

³ <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2019/04/05/eurogroup-statement-on-greece-of-5-april-2019/>

⁴ https://www.consilium.europa.eu/media/35749/z-councils-council-configurations-ecofin-eurogroup-2018-180621-specific-commitments-to-ensure-the-continuity-and-completion-of-reforms-adopted-under-the-esm-programme_2.pdf

⁵ ECB darbuotojai dalyvavo išvykstantajame patikrinime pagal ECB kompetenciją: suteikė ekspertinių žinių finansų sektoriaus politikos ir makrolygiu svarbiais klausimais, kaip antai dėl pagrindinių fiskalinių tikslų bei tvarumo ir finansavimo poreikių. Prieš išvykstantą patikrinimą balandžio 1–4 d. surengtas techninio pobūdžio vizitas.

⁶ Atsižvelgiant į tai, kad atsisakymą padidinti palūkanų normos maržą buvo galima pritaikyti pusei praėjusių metų sumos ir visai šių metų sumai, sąlygiškos skolos priemonės išimties tvarka sudarė maždaug 970 mln. EUR. <https://www.esm.europa.eu/press-releases/efsf-approves-reimbursement-and-reduction-step-interest-margin-greece>.

lems vidaus paklausa. Prie atsigavimo tvirtai prisideda privatus vartojimas ir prognozuojama, kad 2019 m. jo rodikliai vėl bus geri. Remiantis biudžeto planais, šiais metais atsigavimą paremti gali ir valdžios sektoriaus vartojimas, nors tai, kad Graikija nepakankamai naudoja lėšas, rodo, kad esama ekonomikos vystymosi sulėtėjimo rizikos. Tas pats pasakytina ir apie viešąsias investicijas, nors atsigavimą paremti gali ir būstą leidžia daryti išvadą, kad būsto rinka normalizuojasi, nepaisant kliūčių dėl vis dar besitraukiančios bankų kredito pasiūlos šiame rinkos segmente. 2018 m. vienas iš pagrindinių augimo veiksnių buvo džiuginantys eksporto rezultatai, tačiau, manoma, kad 2019 m. dėl sulėtėjimo išorės aplinkoje jie bus nuosaikesni. Tačiau prognozuojama, kad realusis prekių ir paslaugų eksportas 2019 m. vis tiek didės beveik 5 %, o 2020 m. – beveik 4 %.

Padėtis darbo rinkoje toliau gerėja, nors 2018 m. spalio mėn. nedarbas, pasiekęs 18,6 %, nustojo mažėti ir išliko maždaug tokio lygio iki 2019 m. vasario mėn. Vasario mėn. užimtumo metinė augimo norma vis dar buvo 2,4 %, nors šis rodiklis labiau atspindi ne pastarojo mėn. pagerėjimą, bet ankstesnį užimtumo didėjimą. Numatoma vykdyti nuodugnią stebėseną, kad būtų įvertintas pastarojo mėn. minimaliojo darbo užmokesčio padidinimo ir mažesnio už minimalųjį darbo užmokesčio panaikinimo poveikis darbo rinkos atsigavimo tempui. Tikimasi, kad visus 2019 metus infliacija išliks nedidelė ir pradės didėti tik po 2020 m., mažėjant gamybos apimtims atotrūkiui.

Trumpojo ir vidutinio laikotarpio prognozėje vyrauja ekonomikos vystymosi sulėtėjimo rizika. Prognozė iš esmės grindžiama techninėmis prielaidomis, kad bus pasiektos investicijų ir paprastųjų išlaidų viršutinės biudžeto ribos. Bankų sektoriaus pažeidžiamumas ir didėjančios darbo užmokesčio sąnaudos galėtų kelti papildomų kliūčių vidaus paklausos, visų pirma investicijų, atsigavimui. Jeigu išorės aplinka pablogėtų labiau, nei tikėtasi, arba to pablogėjimo poveikis Graikijai būtų didesnis, nei tikėtasi, atsigavimas iš tikrųjų gali būti vangesnis.

FISKALINĖ POLITIKA IR PERSPEKTYVOS

Sutartą 3,5 % BVP pirminio pertekliaus tikslą Graikija 2018 m. viršijo, iš esmės dėl to, kad nuolat nepasiekiamos viršutinės išlaidų, visų pirma skirtų viešosioms investicijoms, ribos. Trečius metus iš eilės valdžios sektoriaus nominalus balansas buvo perteklius (1,1 % BVP), o vykdant griežtesnę priežiūrą stebimas pirminis perteklius pasiekė 4,3 % BVP – tai yra tikslą gerokai viršijantis rodiklis. Pirminis perteklius būtų buvęs dar didesnis, tačiau atsiradusios fiskalinio manevravimo galimybės leido valdžios institucijoms 2018 m. pabaigoje padengti teismo sprendimu nustatytus nenumatytus įsipareigojimus ir išmokėti materialine padėtimi grindžiamas išmokas namų ūkiams. Nepakankamą išlaidoms numatytų lėšų panaudojimą daugiausia lemia tai, kad viršutinės biudžeto ribos nustatomos didesnės, nei biudžetą vykdantys padaliniai faktiškai pajėgia išleisti, ir tai pabrėžia poreikį tinkamai vertinti realią didžiausių išlaidų projektų padėtį ir parengti realistiškas naujos politikos įgyvendinimo išlaidų sąmatas. Šie klausimai kyla jau ne pirmus metus. Europos institucijos remia valdžios institucijas, kad būtų pašalintos sistemingo nepakankamo lėšų panaudojimo priežastys ir patobulinta biudžeto praktika, o augimui remti būtų visiškai panaudoti viešosioms investicijoms turimi išteklių tiek iš ES, tiek iš nacionalinių šaltinių.

2019 m. Komisijos pavasario prognozėje, paskelbtoje prieš 2019 m. gegužės 15 d. priimant naujas fiskalines priemones, nurodyta, kad 2019 m. pirminis perteklius turėtų pasiekti 3,6 % BVP, ir tai yra daug (0,5 % BVP) mažesnis rodiklis nei Graikijos valdžios institucijų stabilumo programoje pateikta projekcija. Prognozių skirtumą daugiausia lemia palankesnis valdžios institucijų makroekonominis scenarijus ir jų požiūris į viešųjų investicijų biudžeto paskirstymą valdžios sektoriui nepriklausantiems ir jam priklausantiems subjektams. Konkrečiau kalbant, tai yra susiję su išlaidų, kurios buvo skirtos investicijoms, dalies perskyrimu dotacijoms valstybės valdomoms įmonėms, kai gavėjai tų dotacijų papildomoms išlaidoms nepanaudoja. Dėl šios apskaitos operacijos valdžios institucijų projekcijoje balansas pagerėja (0,3 % BVP 2019 m. ir 0,2 % BVP 2020 m.). Neturint tinkamos informacijos apie konkrečių papildomų dotacijų gavėjų pobūdį, į šį išlaidų perskirstymą Europos institucijų projekcijose neatsižvelgiama. Priešingai, Europos institucijų parengtose fiskalinėse projekcijose daroma prielaida, kad visos viršutinės ribos bus pasiektos pagal įprastą praktiką.

Šalies stabilumo programoje Graikijos valdžios institucijos pranešė apie savo ketinimą neįgyvendinti parengto pajamų mokesčio kredito priemonių rinkinio, kuris turėjo įsigalioti 2020 m. sausio mėn. Tai reiškia, kad nebus taikomos priemonės, kuriomis išplečiama mokesčių bazė ir sukuriama 1 % BVP dydžio fiskalinio manevravimo galimybės vykdyti augimą skatinančias mokesčių sistemos reformas.

2019 m. gegužės 15 d., tai yra jau pateikus stabilumo programą, valdžios institucijos priėmė nuolatinių fiskalinių priemonių rinkinį, kurio fiskalinės išlaidos, Europos institucijų skaičiavimu, 2019 m. ir vėliau sudarys daugiau nei 1 % BVP. Tarp šių priemonių: naujos mokesčių ir socialinio draudimo įmokų skolų socialinio draudimo fondams ir savivaldybėms mokėjimo dalimis sistemos, kai kurių PVM tarifų sumažinimas, 13-tos pensijos įvedimas ir ankstesnės našlių ir našlaičių pensijos reformos atšaukimas. Europos institucijų projekcijos rodo, kad dėl 2019 m. gegužės 15 d. priimtų fiskalinių priemonių kyla rizika, kad 2019 m. ir vėliau sutartas 3,5 % BVP pirminio pertekliaus tikslas nebus pasiektas. Rizika priklausys nuo to, kaip bus naudojamos naujosios mokėjimo dalimis sistemomis, ir nuo jų poveikio esamoms sistemoms. Be to, kaip išdėstyta Graikijos stabilumo programos vertinime, šios priemonės taip pat verčia suabejoti, ar 2020 m. bus pasiektas vidutinio laikotarpio struktūrinio biudžeto tikslas. 2019 m. rudenį bus pakartotinai įvertintas Stabilumo ir augimo pakto prevencinės dalies reikalavimų laikymasis, o 2020 m. taip pat bus peržiūrėtas grynųjų išlaidų augimui taikomas kriterijus.

2019 m. gegužės 15 d. priimtų fiskalinių priemonių kokybė verčia susirūpinti, atsižvelgiant į tikslą viešaisiais finansais labiau skatinti augimą ir didesnę socialinių išlaidų dalį skirti nuo skurdo labiausiai kenčiančioms grupėms. Pavyzdžiui, naujųjų mokėjimo dalimis sistemų taikymo trukmė labai ilga (120 mėnesinių mokėjimų), o nuostatų, pagal kurias įvertinamos galimybės mokėti, jose tik kelios; primenama, kad 2013 m. priimta svarbia reforma visos buvusios mokėjimo sistemos pakeistos viena bazine sistema, kuria galima naudotis pagal griežtus tinkamumo kriterijus. Mažesni PVM tarifai, taikomi maisto produktams, restoranams ir maitinimo paslaugoms, elektrai ir dujoms, neatitinka svarbios 2015 m. liepos mėn. priimtų priemonės ir kartu paliekamas galioti labai aukštas 24 % standartinis tarifas, todėl PVM atotrūkis, jau ir taip antras pagal dydį ES, didėja toliau. Be to, įvedus nuolatinę 13-tą pensiją ir sušvelninus tinkamumo kriterijus našlių ir našlaičių pensijai gauti, iš dalies keičiamos atitinkamai 2012 ir 2016 m. priimtų priemonės. Šios reformos padidins viešąsias išlaidas pensijoms – kaip BVP dalis jos ir taip jau didžiausios ES – ir neatitinka 2019 m. biudžete priimtų priemonių, pagal kurias numatyta didesnę išlaidų socialinėms išmokoms dalį skirti jaunimui ir darbingo amžiaus gyventojams, kuriems kyla daug didesnė skurdo rizika. Apskritai, priimtų pensijų ir PVM priemonės yra skirtos vartojimui skatinti ir joms bus panaudota labai didelė fiskalinio manevravimo galimybių, kurios 2017 m. priimtuose teisės aktuose buvo numatytos augimą skatinančioms darbo ir įmonių pelno mokesčių tarifų mažinimo priemonėms, dalis.

Graikijos valdžios institucijos paskelbė apie savo ketinimą šių metų rudenį priimti keletą papildomų ekspansinių fiskalinių priemonių, skirtų 2020 m. Jos apima mokesčių tarifų mažinimą ir kelias atleidimo nuo mokesčių priemones, taip pat mokesčių išlaidų arba subsidijų priemones. Valdžios institucijos pateikė tik dalinį šių priemonių fiskalinio poveikio įvertį – iš viso 1,2 mlrd. EUR arba 0,6 % BVP. Kol kas tai tėra pareiškimas apie ateityje ketinamą vykdyti politiką, taigi priemonių kokybė ir poveikis sutartų fiskalinių tikslų pasiekimui bus vertinami, tik jeigu bus iš tikrųjų pateikti išsamūs pasiūlymai.

Graikijos valdžios institucijos pranešė apie savo ketinimą persvarstyti 2018 m. birželio mėn. su Europos partneriais pasiektą susitarimą dėl 3,5 % BVP metinių pirminio pertekliaus tikslų iki 2022 m. Be to, valdžios institucijos svarsto galimybę dalį pinigų atsargų, sukauptų 2016–2018 m. pasiekus geresnius, nei planuota, fiskalinius rezultatus, pervesti į sąlyginio deponavimo sąskaitą. Bet koks pasiūlymas keisti 2018 m. birželio mėn. su Europos partneriais pasiektą susitarimą turėtų būti aptartas Euro grupės posėdyje, atsižvelgiant į skolos tvarumo analizės atnaujinimą.

Graikijos viešiesiems finansams tebekyla didelė fiskalinė rizika, susijusi su nagrinėjamos teismo bylomis ir galimu vienodos darbo užmokesčio lentelės netaikymo išplėtimu. Nuo tada, kai buvo paskelbta antroji griežtesnės priežiūros ataskaita, naujos informacijos apie teismo nagrinėjamą bylą dėl pensijų negauta, o Valstybės tarybos sprendimas dėl sezoninių priemonių sumažinimo konstitucingumo dar nepaskelbtas. Be to, rizika vienodos darbo užmokesčio lentelės vientisumui jau pasireiškia ir tebeverčia susirūpinti. Ši rizika pirmiausia kyla dėl 2018 m. spalio mėn. sprendimo kai kuriems Finansų ministerijos pareigūnams netaikyti vienodos darbo užmokesčio lentelės. Nuo tada šis sprendimas pradėtas taikyti ir kitiems valstybiniais subjektams. Nors su šia priemone susijusios išlaidos santykinai nedidelės, ji didina tikimybę, kad kitos valstybės pareigūnų grupės imsis teisinių veiksmų ir (arba) kad priemonės taikymas vėl bus išplėstas savo nuožiūra. Vienodos darbo užmokesčio lentelės nustatymas buvo viena iš pagrindinių reformų, įgyvendintų pagal finansinės pagalbos programą. Jeigu teismo sprendimais būtų panaikinti pagal programą sutartų reformų pagrindiniai struktūriniai elementai, pasikartojantis tokių sprendimų fiskalinis poveikis turėtų būti iš esmės mažinamas vykdant tos pačios politikos srities veiksmus.

FISKALINĖS STRUKTŪRINĖS REFORMOS

Graikija padarė pažangą įgyvendindama nekilnojamojo turto mokesčio (ENFIA) vertinimo sistemos reformą, nors 2019 m. viduryje numatyto nekilnojamojo turto verčių pakartotinio suderinimo parengiamieji darbai dar nebaigti. Padaryta didelė pažanga, susijusi su vertinimo proceso veiklos, IT ir teisiniais aspektais, ir susitarta, kad naujo vertinimo šalies mastu 2019 m. viduryje vertintojams nereikia atlikti (tai buvo konkretus įsipareigojimas). Tačiau vis dar reikia užbaigti darbą, susijusį su dalies turto mokesčio verčių pakartotiniu suderinimu 2019 m. Valdžios institucijos ši uždavinį yra nusistačiusios kaip tarpinį etapą, kad iki 2020 m. nekilnojamojo turto zonines vertes visiškai suderintų su rinkos kainomis.

Daroma pažanga vykdant kitas mažesnes mokesčių politikos reformas. Pasinaudojant technine parama šiuo metu peržiūrima žyminio mokesčio sistema ir galimos įmonių vadovų asmeninės atsakomybės už nusikaltimus mokesčių tvarkai sistema.

Nepriklausomos valstybės pajamų institucijos (IAPR) darbuotojų įdarbinimo procesas tebėra lėtas. Padidėjimas per pirmąjį 2019 m. ketvirtį buvo labai nedidelis: jeigu dabartinė įdarbinimo tendencija tęsis, kyla rizika, kad konkretus įsipareigojimas iki 2019 m. pabaigos gali būti neįvykdytas. Be to, metų pradžioje priimtos kelios papildomos priemonės, kad būtų užtikrintas nuolatinis IAPR gebėjimų stiprinimas, ir tikimasi, kad ateinančiais mėnesiais bus imtasi tolesnių veiksmų, visų pirma susijusių su žmogiškųjų išteklių reforma, strateginiu veiksmų planu ir IT tvarka.

Pažanga vykdant kitus įsipareigojimus ir reformų priemones netolygi. Nuolatinė pažanga daroma muitų srityje įgyvendinant kovos su kontrabanda strategiją ir degalų bakų tikrinimo veiksmų planą. Gerokai pasistūmėta skatinant elektroninius mokėjimus, nors planuojamas turto registras ir nebaigtas kurti. Galiausiai neseniai padarytais teisės aktų pakeitimais didinamas galimas IT sistemų generalinio sekretoriato ir IAPR atsakomybės sričių dubliavimasis, todėl labai svarbu susitarti dėl bendradarbiavimo sistemos.

Pirmojo 2019 m. ketvirčio rezultatai pagal pagrindinius IAPR nustatytus veiklos rezultatų rodiklius yra netolygūs. Mokesčių surinkta mažiau, nei planuota, nors daugumoje kitų sričių, įskaitant išieškojimą po audito, pagrindinių veiklos rezultatų rodiklių laikomasi. Socialinio draudimo įmokų skolų išieškojimo jungtinis centras (KEAO) toliau vykdo savo tikslus, susijusius su socialinio draudimo įmokų skolų išieškojimu. Šie tikslai platesnio užmojo nei ankstesniais metais, nors metinis skolų išieškojimo rodiklis 2019 m. balandžio mėn. sumažėjo. IAPR ir KEAO siekia sustiprinti bendradarbiavimą pagal nuoseklią sistemą. Atsižvelgiant į tai, nedelsiant reikia priimti atitinkamus teisės aktus, kurie leistų KEAO taikyti IAPR naudojamą asmenų ir subjektų, kurių skola laikoma neišieškotina, klasifikaciją.

Priimtos naujos mokesčių, socialinio draudimo įmokų skolų ir skolų savivaldybėms mokėjimo dalimis sistemos, pagal kurias numatoma iki 120 mėnesinių mokėjimų. Dėl šios naujovės pasikeičia viena iš pagrindinių 2013 m. priimtų reformų, visas buvusias mokėjimo sistemas pakeitusi viena bazine sistema, kuria galima naudotis pagal griežtus tinkamumo kriterijus, kadangi vėl atsiranda ankstesnių sistemų struktūros problemos. Nors naujoji mokesčių mokėjimo dalimis sistema tikslingiau aprėpia socialinio draudimo įmokų skolą, nes yra labiau orientuota į savarankiškai dirbančius asmenis ir susieja teises į išmokas su įmokomis, joje nenumatyta nei su tinkamumu susijusi prioritetinė tvarka, nei joks išankstinis gyvybingumo vertinimas. Atsižvelgiant į ankstesnę patirtį, pranešimas apie naują mokėjimo dalimis sistemą galėjo prisidėti prie surenkamų pajamų sumažėjimo ir gali kelti riziką mokėjimo drausmei.

Pažanga naikinant įsiskolinimus vis dar nuvilia. Graikijos valdžios institucijos įsipareigojo iki 2019 m. vidurio panaikinti susikaupusius įsiskolinimus, užkirsti kelią naujų įsiskolinimų susidarymui (nuolatinis veiksmas) ir įgyvendinti Graikijos audito rūmų įvardytas reformas. Nepaisant to, kad nuo programos pabaigos grynųjų įsiskolinimų sumažėjo, jų mažinimo tempas smarkiai sulėtėjo, o kai kuriuose sektoriuose vis dar susidaro naujų įsiskolinimų. 2019 m. kovo mėn. pabaigoje gryniesiems įsiskolinimai sudarė 1,4 mlrd. EUR ir, nors jie ir yra 0,3 mlrd. EUR mažesni nei programos pabaigoje (2018 m. rugpjūčio mėn.), tai yra toks pats lygis kaip 2018 m. gruodžio mėn. pabaigoje. Iš 7 mlrd. EUR, išmokėtų įsiskolinimams mažinti vykdant programą, 2019 m. balandžio mėn. pabaigoje dar buvo nepanaudota 0,1 mlrd. EUR.

Atsižvelgdamos į Graikijos audito rūmų pateiktas sisteminio pobūdžio rekomendacijas, valdžios institucijos šiuo metu įgyvendina struktūrines priemones, skirtas įsiskolinimo valdymo kliūtims šalinti. Šioje srityje valdžios institucijos padarė pažangą įgyvendindamos du veiksmų planus, susijusius su atitinkamai

Vyriausiosios biudžeto kontrolės tarnybos ir Nepriklausomos valstybės pajamų institucijos (IAPR) atsakomybės sritis. Veiksmų planuose numatytų reformų bendrą įgyvendinimą Graikijos audito rūmai įvertins 2019 m. viduryje atlikdami priežiūros auditą.

Susitarta dėl tolesnių veiksmų, susijusių su Graikijos audito rūmų atliekamo centrinės valdžios sektoriui nepriklausančių subjektų *ex ante* audito panaikinimo. Valdžios institucijos iš dalies pakeitė atitinkamus teisės aktus, kad užtikrintų, kad ligoninių ir socialinių išmokų agentūros *ex ante* auditas nebebūtų atliekamas; atsižvelgiant į pajėgumus, nuo 2019 m. liepos mėn. pabaigos jis nebebus atliekamas ir likusiuose nebiudžetiniuose fonduose bei savivaldybėse. Valdžios institucijos įsipareigojo imtis konkrečių papildomų veiksmų, kad užtikrintų, kad Graikiją prie tarptautinės praktikos priartinantis *ex ante* audito panaikinimo procesas vyktų sklandžiai. Valdžios institucijoms reikės laikytis visiško įsiskolinimų panaikinimo plano ir įgyvendinti papildomus veiksmus, skirtus struktūriniais įsiskolinimo atsiradimo šaltiniams.

Vykdydamos kitas viešųjų finansų valdymo reformas valdžios institucijos tęsia su bendra išdo sąskaita Graikijos banke ir suvienodinto sąskaitų plano kūrimu susijusius darbus. Pirmaisiais 2019 m. mėnesiais padaryta tam tikra su bendra išdo sąskaita susijusi pažanga, nors svarbiausių priemonių dar nesiimta. Svarbus tarpinis žingsnis buvo tai, kad 2019 m. valstybės biudžetui pradėtas taikyti suvienodintas sąskaitų planas. Valdžios institucijoms reikia toliau tęsti darbą ir užtikrinti, kad iki 2023 m. suvienodintas sąskaitų planas būtų visiškai įgyvendintas.

SOCIALINĖ GEROVĖ

Valdžios institucijos neseniai priėmė teisės aktus, kuriais panaikinami svarbūs 2012 ir 2016 m. priimtų pensijų reformų elementai ir dėl kurių didėja išlaidos pensijoms, kaip BVP dalis. 2019 m. gegužės mėn. valdžios institucijos panaikino 2016 m. našlių ir našlaičių pensijų reformą, kuria teisės į pensijų išmokas buvo modernizuotos ir suderintos su įprasta kitų valstybių narių praktika: sušvelnino tinkamumo kriterijus ir padidino teises į pensijų išmokas. Be to, valdžios institucijos atkūrė 2012 m. panaikintą nuolatinę 13-tą pensiją. Dėl abiejų priemonių sumažės socialinių išmokų, skirtų jaunimui ir darbingo amžiaus gyventojams, kuriems kyla daug didesnė skurdo rizika nei pensininkams, santykinė dalis.

Lėšų susigrąžinimas iš sveikatos priežiūros sektoriaus pastaruoju metu paspartėjo ir šiuo metu renkamos už 2018 m. gražintinos lėšos (konkretus įsipareigojimas iki 2019 m. vidurio). Susigrąžinta maždaug trečdalis lėšų už ambulatorinius vaistus ir vaistus, kurie platinami per vaistines, susijusias su nacionaliniu sveikatos draudimo fondu, o lėšų už 2018 m. privačiai suteiktas paslaugas suma dar neapskaičiuota. Be to, dar likusi tam tikra susigrąžintinių lėšų suma už ankstesnius metus. Nepaistant to, kad lėšų surinkimas pagerėjo, kaupiasi didelės naujos susigrąžintinių lėšų sumos ir laikui bėgant jos didėja iki tokių lygių, kurie netrukus gali tapti netvarūs. Tai pabrėžia būtinybę dėti tvaresnes pastangas įgyvendinti struktūrines priemones pasiūlos sukeltai paklausai suvaldyti. Atsižvelgiant į tai, tam tikros pastarojo meto priemonės, įskaitant vaistų perkainavimo mechanizmą, yra žingsnis neteisinga kryptimi ir gali pabloginti padėtį, susijusią su viešojo sektoriaus ir privačių įmonių naštos dalijimosi pusiausvyra.

Pirminės sveikatos priežiūros paslaugos plėtojamos, tačiau lėtai ir labai nevienodai visoje šalyje. Valdžios institucijos įvykdė įsipareigojimą iki 2018 m. pabaigos atidaryti bent 120 pirminės sveikatos priežiūros padalinių ir šiuo metu tikslą net viršijo – atidarė 124 tokius padalinius. Tačiau platesniu mastu pirminės sveikatos priežiūros paslaugos plėtojamos lėtai, visoje šalyje jos nevienodai paskirstytos – tai iš dalies lemia sunkumai, susiję su bendrosios praktikos gydytojų įdarbinimu.

Pažanga vykdant centralizuotus sveikatos priežiūros viešuosius pirkimus daroma lėtai; pajėgumas skelbti naujus konkursus dėl darbuotojų trūkumo tebėra ribotas. Būtinio minimalaus darbuotojų lygio užtikrinimas bus pagrindinis veiksnys, lemsiantis tai, ar centralizuota sveikatos priežiūros viešųjų pirkimų įstaiga sugebės veikti veiksmingai ir galės sistemingai sutaupti lėšų dėl centralizuotai vykdomų viešųjų pirkimų.

Kalbant apie socialinės gerovės sritį, pradėta taikyti nauja būsto išmoka nuomininkams – taip dar padidinamas Graikijos socialinės gerovės sistemos veiksmingumas. Šia priemone mažinama būsto išlaidų našta mažas pajamas gaunantiems namų ūkiams teikiant materialine padėtimi grindžiamą subsidiją pagrindinės gyvenamosios vietos nuomai sumokėti. Rezultatai atitinka pirminius lūkesčius: iki 2019 m. balandžio mėn.

pabaigos priimta maždaug 240 000 paraiškų, apimančių maždaug 630 000 asmenų (t. y. beveik 6 % Graikijos gyventojų).

Neįgalumo išmokų sistemos reforma vykdoma, tačiau smarkiai vėluoja. Visoje šalyje palaipsniui įdiegiamos atnaujintos ir supaprastintos procedūros. Naujas neįgalumo nustatymo remiantis ir medicininio, ir funkcinio vertinimo metodas (pagal konkretų išipareigojimą jis turi būti pradėtas taikyti 2019 m. viduryje) turi būti parengtas remiantis bandomojo projekto, vykdyto gavus Pasaulio banko techninę paramą, rezultatais. Dėl administracinio pobūdžio vėlavimo bandomasis projektas bus galutinai įvertintas tik metų pabaigoje, tai reiškia, kad projektą bus galima baigti tik 2020 m. Turėtų būti parengtas patikslintas tvarkaraštis su tarpiniais etapais ir galutiniu priėmimo terminu.

Socialinio solidarumo pajamų programa artėja prie brandos. Per pirmuosius keturis 2019 m. mėnesius programa pasinaudojo maždaug 270 000 namų ūkių (t. y. maždaug 500 000 asmenų), o jos metinės išlaidos sudaro maždaug 680 mln. EUR. Tai yra kiek mažiau nei pernai, veikiausiai dėl veiksmingesnės kontrolės ir tinkamumo patikrinimų bei bendro ekonominės ir socialinės padėties pagerėjimo. Pasisūmėta įgyvendinant ir Socialinio solidarumo pajamų programos antrąjį ir trečiąjį ramsčius (konkretus išipareigojimas iki 2019 m. pabaigos). Pasinaudojus Europos socialinio fondo parama, pagal programos antrąjį, socialinės įtraukties, ramstį visoje šalyje sukurtas bendruomenių centrų tinklas, taigi socialinių paslaugų teikimas koordinuotai išplėstas vietos lygmeniu. Įgyvendindamos trečiąjį, darbo rinkos integracijos, ramstį valdžios institucijos pradeda taikyti sistemingesnę aktyvios darbo rinkos politikos priemonių rengimo ir valdymo metodą, kuris dabar testuojamas vykdant bandomąjį projektą.

FINANSŲ SEKTORIAUS POLITIKA

Finansų sektoriaus būklė tebekelia iššūkių: padėtis gerėja labai lėtai, o pažeidžiamumas išlieka didelis. Teigiamas dalykas yra tai, kad padidėjo Graikijos bankų likvidumas. Graikijos bankai vis dar daugiausiai kliaujasi savo gebėjimu generuoti kapitalą vidaus ištekliais, o šį gebėjimą dar labiau susilpnina prastos turto kokybės nulemtas žemas bankų pelningumas. Nors bankų sistemos kapitalo padėtis iš esmės pakankama, dėl žemo pelningumo ir prastos turto kokybės 2018 m. ji kiek suprastėjo, o didelę bendro 1 lygio nuosavo kapitalo dalį vis dar sudaro atidėtųjų mokesčių kreditas. Neveiksnių paskolų palaipsniui mažėja, tačiau jų vis dar daug: 2018 m. pabaigoje jų suma sudarė 81,8 mlrd. EUR, palyginti su 2016 m. kovo mėn. buvusią didžiausia – 107,2 mlrd. EUR suma. Taigi neveiksnių paskolų santykis siekia 45,4 % ir yra 1,8 proc. punkto mažesnis nei ankstesniais metais. Nepaisant iki šiol padarytos pažangos, reikia toliau dėti daug pastangų, kad neveiksnių paskolos būtų mažinamos sparčiau.

Vykdomos įvairios iniciatyvos siekiant sustiprinti neveiksnių paskolų pertvarkymo sistemą, tačiau jų įgyvendinimo tempas tebėra netolygus, todėl būtina dėti daugiau pastangų. Konkrečiai:

- Visoje šalies teritorijoje vykdomi elektroniniai aukcionai, nors ir šiek tiek lėtėjančiu tempu. Vis dėlto didelė dalis (Graikijos valdžios institucijų pateiktais duomenimis, pirmą 2019 m. ketvirtį maždaug du trečdaliai) aukcionų atšaukiama, sustabdoma arba yra nesėkmingi. Šioms problemoms spręsti veiksmų nesiumta. Valdžios institucijos kartu su Graikijos bankų asociacija atlieka galimo piktnaudžiavimo procedūra problemos vertinimą (ataskaita turi būti paskelbta 2019 m. rugsėjo mėn.), o rizikos mažinimo veiksmai turėtų būti priimti atliekant Graikijos civilinio proceso kodekso peržiūrą.
- Su namų ūkių nemokumo sistema susijusių neišnagrinėtų bylų laipsniško mažinimo procesas smarkiai atsilieka nuo tvarkaraščio. Renkami ir tvarkomi duomenys apie su namų ūkių nemokumo sistema susijusių neišnagrinėtų bylų mažinimą; remdamosi šiais duomenimis valdžios institucijos iki 2019 m. birželio mėn. pabaigos turėtų parengti peržiūrėtą veiksmų planą, o į naujosios pagrindinės gyvenamosios vietos apsaugos priemonių poveikį turėtų būti atsižvelgta antroje metų pusėje. Preliminarūs duomenys rodo, kad pirmą 2019 m. ketvirtį neišnagrinėtų bylų padaugėjo, nors rengdamos orientacinę trajektoriją valdžios institucijos buvo numačiusios jų sumažėjimą. Todėl yra svarbu didinti tvarkymo pajėgumus, kad iki 2021 m. susikaupusių neišnagrinėtų bylų neliktų.
- Priėmus pirminės ir antrinės teisės aktus, kuriais nustatoma nauja tinkamumo reikalavimus atitinkančios pagrindinės gyvenamosios vietos apsaugos sistema, palengvinsianti neveiksnių paskolų pertvarkymą, vyksta su elektronine platforma susijęs techninis darbas. Dėl proceso sudėtingumo pirminis tvarkaraštis

patikslintas: dabar numatyta, kad platforma pradės veikti 2019 m. liepos mėn. pabaigoje. Tai neturėtų neigiamai paveikti jos galiojimo pabaigos, numatytos 2019 m. pabaigoje, tačiau tai gali neigiamai paveikti vykdymo užtikrinimo procedūrą antrąjį ir trečiąjį 2019 m. ketvirtį. Graikijos valdžios institucijos netrukus ketina Komisijai pateikti oficialų prašymą patvirtinti apsaugos sistemą pagal valstybės pagalbos taisykles. Svarbus neišspręstas klausimas, susijęs su naujosios sistemos veiksmingumu pertvarkant neveiksnius paskolas, yra nurašytų sumų apmokestinimo tvarkos, baigusios galioti 2018 m. pabaigoje, galiojimo pratęsimas – to turėtų būti imtasi laiku.

- Rengiant antrąją griežtesnės priežiūros ataskaitą, Graikijos valdžios institucijos įsipareigojo artimiausiais mėnesiais visapusiškai suvienodinti ir pagerinti bankroto ir nemokumo režimus. Graikijos valdžios institucijos pasiūlė klausimą spręsti įstatymus rengiančiame komitete arba darbo grupėje. Jokio pasiūlymo kol kas negauta, tačiau jos įsipareigojo netrukus pateikti konkretesnę pasiūlymą.
- Pertvarkyto civilinio proceso kodekso įgyvendinimo rezultatų vertinimo darbas vyksta ir artėja prie duomenų rinkimo etapo pabaigos.
- Valdžios institucijos pranešė apie tolesnę pažangą, padarytą teisėjams teikiant finansų srities mokymą, visų pirma namų ūkių nemokumo klausimais. Valdžios institucijos taip pat toliau į pareigas skyrė darbuotojus, sėkmingai praėjusius neseniai užbaigtą teismo tarnautojų atrankos procedūrą.
- Neteisminio ginčų sprendimo mechanizmo naudojimo rodiklis iki pirmo 2019 m. ketvirčio šiek tiek pagerėjo, tačiau neseniai teisės aktais priimti sistemos pakeitimai verčia susirūpinti. Šiais pakeitimais dar kartą (antrą kartą nuo tada, kai įstatymas buvo priimtas) pratęstas galutinis terminas, iki kurio skolai galima taikyti restruktūrizavimą. Griežtai nustatytas galutinis terminas yra svarbi šio mechanizmo savybė, nes jis atgraso nuo strateginio įsipareigojimų nevykdymo planavimo ir taip padeda išvengti neatsakingo elgesio rizikos.
- Didelis susikaupusių pareikalautų paskolų garantijų, suteiktų valstybės, skaičius yra susijęs su maža prašymų tvarkymo norma ir didele jų atmetimo norma. 2019 m. kovo mėn. valdžios institucijų priimtas veiksmų planas kol kas vykdomas kaip planuota, tačiau nesuteikia galimybės per pagrįstą laikotarpį visiškai padengti pareikalautų garantijų. Svarstomos tam tikros papildomos priemonės, kurios padėtų išspręsti padengimo proceso problemas, visų pirma, galimybė įdarbinti laikinuosius darbuotojus.
- Gerai parengtos sisteminės iniciatyvos galėtų naudingai papildyti neveiksnių paskolų pertvarkymo priemones. Reikia dėti daugiau pastangų išnagrinėti visas politikos galimybes, kurios galėtų padėti visiems bankams greitai sumažinti neveiksnių paskolų skaičių. Valdžios institucijos tęsia darbą, susijusį su Turto apsaugos sistema, tačiau kol kas nepasistūmėta nagrinėjant klausimą, ar sistemą taip pat galima papildyti sukuriant turto valdymo įmonę.

Atsižvelgiant į Graikijos įsipareigojimus Euro grupei, Graikijos finansinio stabilumo fondo statusas išliks nepakitęs. Fondas toliau dės pastangas, kad pasiektų savo galutinį tikslą – artimiausiais metais reprivatizuotų jam priklausančias dalis sisteminės svarbos bankuose. Vis dar svarstoma galimybė valdžios institucijoms dalyvauti galutiniame fondo pardavimo strategijos įgyvendinimo etape. 2019 m. gegužės mėn. pradžioje galiausiai paskirti pareigūnai į laisvas pareigas fondo vykdomojoje valdyboje (įskaitant vykdomojo direktoriaus pavaduotoją) ir bendrojoje taryboje.

DARBO RINKA

Graikijos valdžios institucijos toliau stebi darbo rinkos ir darbo užmokesčio pokyčius ir planuoja atlikti neseniai padidinto minimaliojo darbo užmokesčio *ex post* vertinimą. Tam Darbo ministerija rengia administraciniais duomenimis grindžiamą stebėsenos priemonę. Remiantis negalutiniais duomenimis, pirmaisiais mėnesiais (2019 m. vasario–balandžio mėn.) po minimaliojo darbo užmokesčio padidinimo stebėtas tvirtas užimtumo augimas privačiame sektoriuje; ypač išaugo registruotų darbo sutarčių skaičius. Naudojant integruotus papildomus duomenų šaltinius paskutinių politikos pakeitimų poveikį turėtų būti galima apskaičiuoti patikimiau. Planuojama, kad tam skirta Pasaulio banko techninė parama bus pradėta teikti 2019 m. birželio mėn.

Kovos su nedeklaruojamu darbu veiksmų planas sklandžiai įgyvendinamas. Palyginti su praėjusiais metais, 2018 m. įvykdyta daugiau patikrinimų, per kuriuos gauti duomenys rodo teigiamą tendenciją: didelės rizikos sektoriuose nedeklaruojamo darbo atvejų skaičius užtikrintai mažėja.

2019 m. gegužės mėn. priimta nauja atleidimo iš darbo taisyklių nuostata (pagal kurią atleidimas iš darbo negalioja, jeigu tam nėra svarios priežasties). Graikijos valdžios institucijų teigimu, ši nuostata dabartinių taisyklių iš esmės nekeičia, nes darbuotojų teisė nebūti atleistiems be svarios priežasties jau buvo įtvirtinta Graikijos teisės sistemoje 2016 m. ratifikavus peržiūrėtą Europos socialinę chartiją. Laikui bėgant paaiškės, kokią poveikį naujoji nuostata (kuria, anot valdžios institucijų, siekiama didinti teisinį aiškumą) darys bendram atleistų darbuotojų skaičiui, ar padaugės ginčų ir daugiau sprendimų dėl atleidimo bus apskundžiama teisme ir (arba) pagerės tokių bylų nagrinėjimas teismuose.

Graikijos švietimo sistema susiduria su ilgalaikiais sunkumais. Šaliai kyla tokie sunkumai kaip netinkamas išteklių paskirstymas, menkas savarankiškumas, prasti švietimo rezultatai, įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitiktis, aukštųjų mokyklų valdymo trūkumai. Kadangi anksčiau padėtis išsamiai nevertinta, neaišku, kokiū būdu dabartinė politika, pagal kurią techninio lavinimo įstaigoms suteikiamas universitetų statusas, patobulins suskaidytą aukštojo mokslo situaciją arba patenkins būtinybę didinti tretinio mokslo aktualumą darbo rinkai. Atsižvelgiant į šias aplinkybes primenama, kad 2018 m. EBPO parengtoje Graikijos apžvalgoje⁷ pateiktos konkrečios politikos rekomendacijos – didinti sistemos kokybę ir veiksmingumą.

PRODUKTŲ RINKOS IR KONKURENCINGUMAS

Nepaisant pastarųjų metų pažangos, Graikijai vis dar kyla didelių konkurencingumo sunkumų. Tai matyti iš negerėjančių ar net šiek tiek prastėjančių rezultatų pagal plačiai naudojamus konkurencingumo rodiklius (pavyzdžiui, Pasaulio banko verslo sąlygų palankumo reitingą (angl. *Doing Business*))⁸. Struktūrinę vangaus našumo augimo problemą taip pat padėtų spręsti geresnės verslo aplinkos sąlygos, t. y. krizės sukulto investicijų deficito, kvalifikuotos darbo jėgos emigracijos ir vis dar didelio ilgalaikio nedarbo mažinimas.

Siekiant iki 2025 m. įgyvendinti valdžios institucijų užsibrėžtą 50 % BVP eksporto tikslą, būtina imtis daugiau veiksmų eksportui skatinti. Dviejų susijusių veiksmų planų įgyvendinimo tempas labai nevienodas. Reikėtų nukreipti pastangas į eksportuotojų bazės didinimą ir visos Graikijos ekonomikos orientavimosi į eksportą skatinimą. Be to, reikia toliau šalinti nereikalingas prekybai trukdančias procedūras kliūtis ir didinti ekonomikos atvirumą, pavyzdžiui, toliau paprastinant muitinės procedūras pasitelkus Komisijos tarnybų teikiamą techninę paramą.

Įgyvendinant investicijų licencijavimo reformą vykdomi reikšmingi darbai. Nepaisant vėlavimo kai kuriose srityse, reforma, regis, iš esmės vyksta pagal konkrečioms investicijų licencijavimo išpareigojimams (IRT sistemoms, patikrinimų pagrindų įstatymui, platesnio masto supaprastinimui, trukdžių klasifikavimo reformai) nustatytus terminus, sueinančius vėlesniais metais. Nors nuolatinis darbas siekiant užbaigti įgyvendinti reformą yra sveikintinas, lieka neaišku, ar esamų kontrolės mechanizmų pakanka, kad būtų išvengta galimo naujos politikos panaikinimo rizikos. Kad iki šiol įgyvendintų reformų vientisumas būtų išsaugotas ir ateityje užtikrintas reformos užbaigimas, būtinas aktyvesnis visų suinteresuotųjų šalių dalyvavimas.

Siekiant pakoreguoti ir prireikus sustiprinti pastaraisiais metais priimtas produktų rinkos reformas, svarbu įvertinti faktinį jų poveikį. Reformų, vykdomų tokiose srityse kaip vaistinės, nereceptiniai vaistai ir mažmeninė prekyba sekmadieniais, poveikio vertinimo, kurį atliko Planavimo ir ekonomikos tyrimų centras, rezultatai rodo, kad šios reformos jau padarė teigiamą poveikį konkurencijai ir darbo vietų kūrimui. 2019 m. rugsėjo mėn. Planavimo ir ekonomikos tyrimų centras pateiks atnaujintą šių reformų poveikio vertinimą, be to, imsis rengti ankstesnių reformų, darančių poveikį inžinieriams (taip pat statybos inžinieriams), teisininkams ir privačioms klinikoms, poveikio vertinimą.

⁷ Šviesiai ateičiai Graikijoje skirtas švietimas (angl. *Education for a Bright Future in Greece*), EBPO, 2018 m. balandžio mėn.

⁸ Graikijos verslo aplinkai kylantys sunkumai aptarti per Europos semestrą vykusią konferenciją, kurią bendradarbiaudama su Ekonomikos ir pramonės mokslinių tyrimų fondu (angl. *Foundation for Economic & Industrial Research*, IOBE) Europos Komisija surengė 2019 m. kovo mėn. Atėnuose. https://ec.europa.eu/info/events/integrating-greece-european-semester-policy-framework-2019-mar-20_en

Pastaraisiais metais dar labiau pasistūmėta įgyvendinant kadastro projektą. Komisija priėmė sprendimą bendrai su struktūriniais fondais finansuoti paskutines sutartis (apie 84 mln. EUR) ir teikti techninę paramą⁹. Dabartinis turto deklaravimo etapas vyksta patenkinamai, veikia elektroninė platforma ir visoje Graikijoje dirba didelis skaičius kadastro tarnybų. Atsižvelgus į šias aplinkybes, būsimos institucinės kadastro struktūros steigimo pažanga yra netolygi ir siekdama laikytis Pasaulio banko pasiūlytų terminų valdžia įsipareigojo sustiprinti grupę, vykdančią veiklos perkėlimą į naują agentūrą, ir parengti hipotekos tarnybų integravimo detalų planą.

Planuojama, kad miškų žemėlapių rengimas bus užbaigtas laiku (įsipareigojimas iki 2019 m. vidurio). 2019 m. gegužės mėn. 55 % teritorijos miškų planai buvo įkelti tikrinti; iš jų 41 % teritorijos miškų planai jau patvirtinti; manoma, kad iki 2019 m. liepos mėn. bus parengta 98 % teritorijos miškų planų. Dėl likusių 2 % teritorijos miškų planų 2019 m. gegužės mėn. sudaryta sutartis ir jie bus pabaigti rengti iki 2020 m. vasario mėn. Neseniai priimtame Valstybės tarybos sprendime keliami klausimai dėl laikino pastatų koncentracijų neįtraukimo į miškų planus. Reaguodamos į Valstybės tarybos išreikštą susirūpinimą valdžios institucijos ketina skubiai priimti teisės aktus, kad nebūtų trukdoma laiku užbaigti rengti miškų planus.

Per pastaruosius kelis mėnesius labai sulėtėjo energijos rinkos reformų įgyvendinimas. Kadangi iki pirmojo termino negauta jokių priimtinių pasiūlymų dėl įmonės „Public Power Corporation“ (PPC) rusvosiomis anglimis kūrenamų jėgainių pajėgumų pardavimo (atidėtas konkretus įsipareigojimas iki 2018 m. pabaigos), konkursas pradėtas iš naujo. Susitarta dėl naujo tvarkaraščio, kuris turėtų būti įgyvendintas iki 2019 m. birželio mėn. pabaigos, be to, turės būti atliktas kiekvieno konkurse teikiamo pasiūlymo sąžiningumo įvertinimas. Pasikonsultavusi su Energetikos ir aplinkos ministerija PPC vienašališkai priėmė sprendimą pratęsti proceso terminą iki liepos 15 d., todėl iki sutarto termino konkursas užbaigtas nebus. Nors Graikija žengė kelis pirmuosius žingsnius įgyvendindama elektros energijos tikslinį modelį (konkretus įsipareigojimas iki 2019 m. vidurio), akivaizdu, kad susiklosčiusiomis aplinkybėmis einamosios paros, kitos paros ir balansavimo rinkos, jau vėluojančios pradėti veiklą pagal pradinį 2019 m. balandžio mėn. planą, iki 2020 m. veikti nepradės. Toks vėlavimas gali turėti grandininį poveikį Graikijos ir kaimyninių Italijos ir Bulgarijos rinkų susijungimui. Tuo tarpu elektros (NOME) aukcionai toliau vyko pagal paskirtus parduoti kiekius, o pajėgumų gaminti elektrą iš rusvųjų anglių pardavimo vėlavimas parodė, kad planuotas koregavimo mechanizmas taikomas nebuvo. Kalbant apie teigiamus pokyčius, PPC rinkos dalis lėtai susitraukė iki mažiau nei 77 % 2019 m. kovo mėn. (paskutinės griežtesnės priežiūros ataskaitos rengimo metu ji siekė 80 %), bet tai vis tiek yra per mažai siekiant pirminio programos tikslo PPC rinkos dalį iki 2020 m. sumažinti iki mažiau nei 50 %. Iš neseniai paskelbtų 2018 m. PPC finansinių rezultatų matyti smarkus pelningumo mažėjimas ir pinigų srautų problemų gilėjimas, todėl siekiant spręsti struktūrines problemas būtini ryžtingi veiksmai, apimantys kainodaros politiką ir skolų surinkimą. Tuo pačiu metu dujų rinkos reformos apskritai vyko pagal planą: pardavimo tinklo operatorius DESFA parduotas, o dujų tiekimo įmonė DEPA padalyta į komercinį ir infrastruktūros padalinius ruošiantis sutartiems privatizavimo sandoriams pagal skaidymo reikalavimus. Atsinaujinančiųjų energijos išteklių sąskaitoje išliko perteklius, tačiau pinigų srauto problemos neišnyko, ir tai daro poveikį šios energijos gamintojams.

GRAIKIJOS TURTO IR DALYVAVIMO VALDANT TURTĄ ĮMONĖ (HCAP) IR PRIVATIZAVIMAS

2018 m. birželio mėn. Graikija įsipareigojo Europos partneriams tęsti ir užbaigti svarbų darbą, vykdomą HCAP, po vienos institucijos stogu sutelkiančios reikšmingą valstybės įmonių turto ir akcijų paketų portfelį. 2018 m. birželio mėn. Euro grupės pareiškime numatoma, kad HCAP strateginis planas bus įgyvendinamas nepertraukiamai. Be to, valdžios institucijos įsipareigojo iki 2019 m. vidurio užbaigti visų valstybės valdomų įmonių valdybos narių peržiūrą ir prireikus juos pakeisti. Strateginio plano įgyvendinimas vyksta pagal planą kaip ir valdybos narių peržiūra. Iki šiol HCAP savo tiesioginėse ir kitose patronuojamosiose įmonėse yra paskyrusi 39 valdybos narius (vykdomuosius ir nevykdomuosius). Atsižvelgiant į tai ir siekiant užtikrinti, kad procesas toliau veiksmingai vyktų, būtina profesionaliems valdybos nariams garantuoti konkurencingą atlygį.

⁹ 2019 m. sausio 23 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas C(2019)299, kuriuo patvirtinamas finansinis įnašas į didelės apimties projektą „Preliminarių bazinių kadastrinių žemėlapių surinkimas ir visuomenei skirtos ketvirtosios kartos kadastrinių matavimų kadastro duomenų bazės sukūrimas“, pasirinktą kaip veiksnių programos „Konkurencingumas, verslumas ir inovacijos“ įgyvendinimo Graikijoje dalį.

Be to, padaryta pažanga tobulinant HCAP sudarančių valstybės valdomų įmonių bendrąjį valdymą. Pradėtas diegti koordinavimo mechanizmas, pagal kurį vyksta valdžios institucijų ir HCAP bendravimas HCAP priklausančių valstybės valdomų įmonių įgaliojimų ir tikslų klausimais. Pirmųjų keturių valstybės valdomų įmonių atveju koordinavimo mechanizmo diegimas smarkiai pasistūmėjo į priekį. Tačiau neseniai priimti teisės aktai ir veiksmai kai kuriuose sektoriuose (pvz., regioniniuose oro uostuose), regis, gali dubliuotis su koordinavimo mechanizmo funkcija arba daryti poveikį HCAP teisėms tam tikro jai perduoto turto atžvilgiu, todėl šią padėtį reikia taisyti ir ateityje jos vengti.

Turto plėtros plano įgyvendinimas yra būtinas siekiant skatinti privačias investicijas, didinti veiksmingumą ir teikti finansavimą valstybei. 2018 m. birželio mėn. valdžios institucijos prisiėmė konkretų įsipareigojimą Euro grupės partneriams įgyvendinti turto plėtros planą, atnaujintą kas pusmetį, ir vykstant šiam procesui iki 2019 m. vidurio užbaigti sandorius, susijusius su įmone „Hellenic Petroleum“ ir Alimos prieplauka. 2019 m. pabaigai ir vėlesniam laikotarpiui prisiimti papildomi įsipareigojimai. Be to, sandoris dėl projekto „Hellinikon“ (buvusio Atėnų tarptautinio oro uosto teritorijos plėtra, konkretus įsipareigojimas iki 2018 m. pabaigos) dar neužbaigtas, nors atsižvelgiant į projekto sudėtingumą padaryta nemaža pažanga. Valdžios institucijos toliau dėjo pastangas, kad būtų sudarytos visos reikiamos sąlygos perduoti „Hellinikon“ akcijas pasirinktam investuotojui. Jei valdžios institucijos toliau dės dideles pastangas, sandorio finansinė dalis gali būti užbaigta ateinančiais mėnesiais.

Turto plėtros plano sandorių, kurie turi būti užbaigti 2019 m. (konkretūs įsipareigojimai iki 2019 m. vidurio ir pabaigos), vykdymas vėluoja, – laiku užbaigiamus mažesnius sandorius atsveria kiti vėluojantys sandoriai. Padėtį galima apibendrinti taip:

- Alimos prieplauka: Konkurso laimėtojas išrinktas taikant e. aukciono procedūrą 2019 m. balandžio mėn.; pažanga patenkinama, nors sandorio finansinės dalies užbaigti anksčiau kaip iki ketvirtojo 2019 m. ketvirčio nesitikima.
- Įmonės „Hellenic Petroleum“ sandoris vėluoja, nes dėl bendro pardavimo nepateikta jokių įpareigojančių pasiūlymų. Su Graikijos valdžios institucijomis susitarta, kad Graikijos Respublikos turto plėtros fondui būtų suteikti techniniai įgaliojimai išnagrinėti visas įmanomas galimybes dėl tolesnio sandorio vykdymo.
- 30 % Atėnų tarptautinio oro uosto (AIA) pardavimas: dėl Graikijos valdžios institucijų ir įmonės „AviAlliance“, kuriai priklauso 40 % AIA akcijų, nesutarimų dėl įmonės valdymo teisių, atitinkančių 30 % parduotų akcijų, procesas ir toliau yra įstrigęs. Graikijos valdžios institucijos įsipareigojo nedelsiant rasti problemos sprendimą, kad konkursą dėl 30 % AIA pardavimo būtų galima pradėti iki 2019 m. birželio mėn. pabaigos.
- Valstybės dujų įmonė DEPA: per ateinančias savaites ketinama paskelbti kvietimą išreikšti susidomėjimą dėl 50 % plius vienos DEPA komercinio padalinio akcijos pardavimo; kvietimas turi atitikti sąlygų dokumentą, dėl kurio su Europos institucijomis susitarė valdžios institucijos.
- Sandoris dėl „Egnatia“ apima greitkelio ir trijų jo vertikalių ašių valdymo ir priežiūros ilgalaikės koncesijos sutarties sudarymą. 2019 m. sausio mėn. valdžios institucijos susitarė dėl kelių veiksmų, kad būtų pašalintos besikartojančios kliūtys koncesijai. Dauguma sutartų veiksmų, kuriuos iki šiol reikėjo įgyvendinti, pagal technines galimybes buvo įgyvendinti. Valdžios institucijos vienareikšmiškai privalo užbaigti vykdyti visus likusius veiksmus, kad sudarytų sąlygas pareiškėjams teikti įpareigojančius pasiūlymus.
- Regioniniai uostai: Stebimas didelis investuotojų susidomėjimas konkrečios ir (arba) bendros uosto veiklos (paslaugų) valdymu pagal subkoncesijos sutartis Aleksandrupolio, Kavalos (konkretūs įsipareigojimai iki 2019 m. pabaigos), Igumenicos ir Kerkyros uostuose (konkretūs įsipareigojimai iki 2021 m. vidurio). Tačiau prieš paskelbiant kvietimą išreikšti susidomėjimą abiem uostais turi būti paskelbtas bendras ministerijų sprendimas, kuriame būtų nurodyta konkreti veikla, kuriai taikoma subkoncesija, ir mokesčiai, subkoncesininkų mokėtini atitinkamų uostų direkcijoms.

VIEŠASIS ADMINISTRAVIMAS IR TEISINGUMAS

Apskritai įgyvendinant su viešojo sektoriaus reforma susijusius konkrečius įsipareigojimus, vykdytinus iki 2019 m. vidurio, padaryta pažanga. Rengdamosi vėluojančios administracinių sekretorių atrankos nepriklausomam vertinimui valdžios institucijos paprašė Komisijos techninės paramos; galutinis vertinimas turėtų būti užbaigtas 2019 m. birželio mėn., o tolesnių veiksmų imtasi iki 2019 m. rugsėjo mėn.; kartu administracinių sekretorių paskyrimo tempas išlieka labai lėtas. Užbaigta visų 90 generalinių direktorių atranka ir trečdalis direktorių jau paskirta (kitus ketinama paskirti iki liepos mėn. pabaigos), o skyrių vadovų įdarbinimą planuojama pradėti birželio mėn. pabaigoje ir užbaigti iki spalio mėn. Vyksta 2018 m. rugpjūčio mėn. pradėtas trečiasis judumo ciklas: nors procesas vėluoja ir reikėtų šalinti kliūtis, per kiekvieną ciklą vis didesnis subjektų ir paraiškų skaičius yra džiuginantis signalas, kad viešasis sektorius šią viešojo administravimo reformą priėmė. 2018 m. veiklos rezultatų analizės ciklas turėtų būti užbaigtas laiku.

Toliau daroma pažanga diegiant integruotą žmogiškųjų išteklių valdymo sistemą, kuri turėtų būti užbaigta kurti iki 2019 m. pabaigos. Kalbant konkrečiau, 745 valdžios sektoriaus subjektai (maždaug pusė visų subjektų) jau parengė savo skaitmenines organizacines schemas, apimančias beveik 135 000 užbaigtų rengti pareiginių instrukcijų (t. y. apie 70 % visų etatų). Sėkmingai užbaigus šią užduotį integruota žmogiškųjų išteklių valdymo sistema turės pagrindinius elementus.

Esamų pareigybių klasifikacijos sistemos racionalizavimas, siekiant šią sistemą suderinti su pareigomis, nurodytomis bendrose pareiginėse instrukcijose, vyksta vangiai. Nors gegužės mėn. surengtas ministerijų darbo grupės posėdis buvo sveikintinas pirmasis žingsnis, valdžios institucijoms reikėtų paspartinti savo veiksmų plano įgyvendinimą ir visapusiškai pasinaudoti teikiama technine parama.

Priėmus įstatymą, kuriuo padidinami Centrinio kodifikavimo komiteto įgaliojimai, padaryta pažanga teisės aktų kodifikavimo srityje, tačiau sustojo darbas ministerijų koordinavimo srityje. Svarbu aiškiai apibrėžti teisės aktų kodifikavimo proceso vykdymo sąlygas ir funkcijų, taip pat Centrinio kodifikavimo komiteto ir ministerijų funkcijų, pasiskirstymą. Pradėtas techninis darbas rengiant suvienodintus darbo teisės kodeksą ir darbo reguliavimo nuostatų kodeksą (konkretus įsipareigojimas iki 2020 m. vidurio), tačiau apčiuopiamos pažangos dar nematyti. Nuo ministerijoms skirto vadovo priėmimo 2018 m. birželio mėn. nepranešta apie jokią konkrečią pažangą ministerijų koordinavimo srityje. Planuojama, kad koordinavimo generalinis sekretoriatas laiku parengs atnaujintą informaciją apie pradėtus ir planuojamus pradėti veiksmus kitai griežtesnės priežiūros ataskaitai.

Europos institucijos toliau atidžiai stebi įdarbinimo viešajame sektoriuje mastą. Panašu, kad 2019 m. ir 2020–2022 m. įdarbinimo planai, įtraukti į 2018 m. vidutinės trukmės fiskalinę strategiją, atitinka naujų nuolatinių viešojo sektoriaus darbuotojų įdarbinimui taikomą taisyklę „vienas priimtas, vienas atleistas“, tačiau 2018 m. nesilaikyta laikinų darbuotojų skaičiaus apribojimo. Numatoma, kad siekiant išlaikyti bendrą viešojo sektoriaus dydį 2019 m. laikinų darbuotojų skaičius turės sumažėti maždaug 1 550 etatų. Kiek tai susiję su veiksminga stebėseną, sutarti surašymo duomenų pranešimo veiksmai dar turi būti įgyvendinti, o atnaujinti 2019 m. darbuotojų skaičiai dar turi būti įkelti į surašymo interneto svetainę.

Neseniai priimtos darbo užmokesčio nuostatos kelia pavojų vienodos darbo užmokesčio lentelės taikymui, be to, dar neįgyvendinti keli sprendimai, kuriais ši reforma turi būti užbaigta. Nors neseniai priimtų sprendimų išplėsti vadinamųjų asmeninių skirtumų taikymą kai kurioms ministerijoms faktinės fiskalinės išlaidos yra mažos, šie sprendimai kelia struktūrinių problemų ir fiskalinę riziką, nes ir kitos ministerijos gali siekti priimti panašias darbo užmokesčio nuostatas. Jei svarstoma nepriklausomoms įstaigoms nustatyti specialias darbo užmokesčio nuostatas ir nuolatinių darbuotojų įdarbinimo proceso koregavimus, būtų pageidautina, kad šios nuostatos taptų sisteminio požiūrio dalimi, o ne dabartinės teisinės sistemos *ad hoc* išimtimis.

Graikijos valdžios institucijos rengiasi antrajam integruotos teismo bylų valdymo sistemos etapui; ši sistema pradėta diegti šių metų pradžioje ir pagal planą turėtų būti užbaigta diegti iki 2020 m. vidurio. Šiomis aplinkybėmis elektroninės teismams pateiktų teisinių dokumentų registracijos paslaugų pirkimo procedūros užbaigimas yra konkretus įsipareigojimas iki 2019 m. vidurio ir netrukus turi būti užbaigtos viešos konsultacijos dėl konkursų, susijusių su antrojo etapo projektais, skelbimų tekstų projekto. Be to, toliau įgyvendinama elektroninio (procesinių) teismo dokumentų archyvavimo sistema, kuria jau gali naudotis keli teismai, ir kartu vykdomas teisinis ir techninis darbas, sudarysiantis sąlygas galutinai ją įdiegti.

Valdžios įstaigos, vadovaujamos Kovos su korupcija generalinio sekretoriato, toliau dirbo kovos su korupcija srityje. Parlamente turi būti įgyvendinta keletas sekretoriato skatinamų teisinių iniciatyvų, susijusių su informavimu apie pažeidimą, vidaus auditu ir sekretoriato įgaliojimais. Visų pirma planuojama netrukus, iki išrinktoms naujoms vietos administracijoms pradendant kadenciją, priimti vidaus audito įstatymą. Be to, valdžios institucijos įsipareigojo paspartinti korupcijos byloms skirto koordinavimo mechanizmo diegimo darbą, tačiau per šį ataskaitinį laikotarpį jokios pažangos padaryta nebuvo.

Komisija toliau stebėjo pokyčius, susijusius su teismo procesais prieš Graikijos turto plėtros fondo (TAIPED) ekspertų komiteto narius ir buvusį Graikijos statistikos institucijos (ELSTAT) pirmininką ir aukštus pareigūnus. Byloje prieš buvusį ELSTAT pirmininką A. Georgiou dėl kaltinimų, susijusių su biudžeto statistika, Atėnų apeliacinis teismas priėmė ir 2019 m. kovo 8 d. paskelbė sprendimą jo naudai. Kadangi Aukščiausiojo Teismo prokuroras apeliacinio skundo nepateikė, sprendimas galioja ir su perviršinio deficito procedūra susijusi byla yra neatšaukiamai nutraukta. Tai itin sveikintinas pokytis. Kalbant apie kitas numatomas bylas, 2019 m. gegužės mėn. turi būti svarstomas A. Georgiou pateiktas apeliacinis skundas šmeižto byloje. Kiek tai susiję su ekspertų komitetu, po paskutinės griežtesnės priežiūros ataskaitos paskelbimo sulaukta teigiamų pokyčių – Atėnų apeliacinio teismo kolegija priėmė išteisinamąjį sprendimą (dar nepaskelbtas). Komisija ir toliau atidžiai stebės abiejų procesų raidą ir apie ją praneš griežtesnės priežiūros ataskaitose.

BENDRAS REFORMŲ ĮSIPAREIGOJIMŲ VYKDYMO PAŽANGOS VERTINIMAS

Graikija atsidūrė svarbioje kryžkelėje, kurioje turi pasirinkti politiką, reikalingą tvariam ir ilgalaikiam ekonomikos atgaivinimui užtikrinti. 2018 m. rugpjūčio mėn. pasibaigus ESM programai, Graikija padarė visai neblogą pažangą veikdama po programos užbaigimo susidariusiomis aplinkybėmis. Realiojo augimo ir darbo vietų kūrimo tempas išliko nepakitęs ir 2018 m. Graikija vėl viršijo pirminio pertekliaus tikslą. Įvykdyti (nors ir šiek tiek vėluojant) konkretūs reformų įsipareigojimai (kurie pagal planą turėjo būti įvykdyti iki 2018 m. pabaigos) leido 2019 m. balandžio mėn. įgyvendinti papildomų 970 mln. EUR skolos priemonių. Graikijai tapo lengviau patekti į rinkas, o reitingų agentūros ėmė šalį vertinti geriau. Tačiau liekamieji krizės padariniai dar vis jaučiami, kaip matyti iš didelės valstybės skolos, aukšto neveiksmių paskolų ir nedarbo lygio. Siekiant mažinti šį disbalansą, pastaraisiais metais pradėtas ekonomikos ir valstybės modernizavimo institucines ir struktūrines reformas reikės nuosekliai vykdyti daugelį metų, taip pat daugelį metų reikės užtikrinti ekonomikos augimą.

Per pastaruosius mėnesius sulėtėjo reformų įgyvendinimo tempas, be to, neužtikrintas kai kurių priemonių derėjimas su Europos partneriams duotais įsipareigojimais. Nors keliose politikos srityse reformos toliau įgyvendinamos (pvz., sprendžiant kai kurias su kadastru ar projektu „Hellinikon“ susijusias problemas), kyla rizika, kad dauguma iš 15 konkrečių įsipareigojimų iki 2019 m. vidurio pagal tvarkaraštį įvykdyti nebus. Kai kuriais atvejais, pavyzdžiui, vykdamas reformas socialinės gerovės (neįgalumo vertinimas), viešojo administravimo (administracinių sekretorių skyrimas) ir energetikos (tikslinio modelio įgyvendinimas) srityse, tas vėlavimas gali trukti kelis mėnesius. Komisija taip pat pabrėžia, kaip svarbu Graikijos valdžios institucijoms imtis žingsnių vykstančių privatizavimo konkursų (pvz., HELPE, „Egnatia“, Atėnų tarptautinio oro uosto) sklandžiai eigai per antrąjį 2019 m. pusmetį užtikrinti.

Iš Europos institucijų projekcijų matyti, kad 2019 m. gegužės mėn. priėmus fiskalines priemones kyla rizika 2019 m. ir vėliau nepasiekti sutarto 3,5 % BVP pirminio pertekliaus tikslo ir 2020 m. nesilaikyti vidutinio laikotarpio biudžeto tikslo. Neseniai priimtų fiskalinių priemonių kokybė verčia susirūpinti, atsižvelgiant į tikslą viešaisiais finansais labiau skatinti augimą ir didesnę socialinių išlaidų dalį skirti nuo skurdo labiausiai kenčiančioms grupėms.

VALSTYBĖS FINANSAVIMAS

2019 m. sausio mėn. sėkmingai išleidusi obligacijas Graikija kovo mėn. antrąsyk pasinaudojo rinkomis. Valstybės skolos valdymo agentūra pasinaudojo gerėjančia rinkos padėtimi bei padidėjusiu reitingu ir pirmą sykį nuo 2010 m. išleido 10 metų termino valstybės obligacijas, taip pritraukdama 2,5 mlrd. EUR sumą, kurios persvarstytas pelningumas didelės paklausos sąlygomis yra 3,9 %. Balandžio mėn. Graikijos pajamingumo skirtumas toliau augo: 10 m. termino obligacijų pajamingumo skirtumas, palyginti su Vokietijos vyriausybės obligacijomis, pasiekė vidutiniškai 340 procentinių punktų. Tačiau dar vėliau Graikijos obligacijos patyrė spaudimą, visų pirma gegužės 7 d. paskelbus naujas fiskalines priemones. Kovo mėn. pabaigoje valstybės pinigų

atsargos buvo didelės ir siekė 24,3 mlrd. EUR, o kartu su valdžios sektoriaus subjektų pinigų atsargomis, laikomomis bendroje išdo sąskaitoje, rezervai siekė 33,7 mlrd. EUR.

Skolos tvarumo analizės techninis atnaujinimas rodo, kad Graikijos skolos tvarumo vertinimas iš esmės nepakito. Pagal pagrindinį scenarijų skola turėtų mažėti, nors iki 2048 m. išliks didesnė nei 100 % BVP. Graikijos bendri finansavimo poreikiai svyruos ties maždaug 10 % BVP iki 2032 m., o baigiantis prognozės laikotarpiui turėtų išlikti ties maždaug 17 % BVP riba. Kol kas į skolos tvarumo analizę visapusiškai įtraukti naujausių fiskalinių priemonių neįmanoma, nes reikia papildomai išanalizuoti jų poveikį ekonomikos augimui, be to, dar nelabai aiški politikos kryptis vidutiniu laikotarpiu. Tačiau politika, daranti neigiamą poveikį pirminio balanso pertekliui ir augimo potencialui, turėtų neigiamai paveikti skolos raidą.